

منظر ایرانی

۱. دست‌اندرکاران مجله منظر لازم می‌دانند مراتب سپاس خود را از تلاش‌های بی‌دریغ دکتر «محمد آتشین‌بار» که برای انجام فرصت مطالعاتی به فرانسه سفر کرده، ابراز دارند. مجله منظر در دوره مسئولیت ایشان رویکرد جدید خود در هیبت یک مجله بین‌المللی را بدست آورد و با اقدامات خستگی‌ناپذیر ایشان توانست جایگاه محکمی در میان متخصصان و دانشگاهیان بین‌المللی پیدا کند. ثبت مجله در ایندکس ISI نتیجه اقدامات ایشان است که در دست انجام قرار دارد. از خداوند متعال توفیق ایشان و جانشینان وی را مسئلت می‌داریم.

۲. منظر ایرانی : تقدس بالا

در جای جای سرزمین ایران، می‌توان زیارتگاه‌هایی را جست که بر بلندی بنا شده‌اند. از ایران پیش از اسلام، چارطاقی‌های بی‌شماری بر فراز کوه‌های پراکنده در پهنه این سرزمین وجود دارد که برخی از آنها، با نام "قلعه دختر" از عصر پرستش الهه‌های مهر و آناهیتا، در دوران هخامنشیان و پیش از آن، باقی مانده است. قلعه دختر فیروزآباد و کرمان بر بالای کوه‌هایی به همین نام از مشهورترین آنهاست. در عصر حاضر نیز بقاع مقدس بی‌شماری در روستاها و آبادی‌های ایران با نام‌های «بی‌بی شهربانو»، «بی‌بی زبیده»، «زبیده خاتون» و اسامی زنانه دیگر بر فراز کوه‌ها و تپه‌های محلی وجود دارد که مورد رجوع و اعتقاد اهالی است. یک گمان معتبر آن است که امامزادگان یا بزرگان دوره اسلامی، به واسطه حرمت مکان‌های مقدس قدیم، در این نقاط دفن شده باشند؛ زیرا دفن اموات در نقطه‌ای دوردست بر بلندای کوه و به صورت منفرد سنت اسلامی به شمار نمی‌رود، مگر آنکه دلیلی پیشینی بر حرمت مکان وجود داشته باشد. "بلندی" حرمت و مقام خود را از تعبیر این‌های قدیم ایران وام گرفته است؛ آناهیتا را بانوی بلندبالایی می‌شناسد که بر بلندای کوه ایستاده تا حافظ آب و باران و باروری و نعمت در روی زمین باشد. پس از آن، معابد و زیارتگاه‌ها بر فراز کوه‌ها بنا شد تا ناظر دشت‌ها، رودها و شهرها باشد. این سنت برای "بالایی و بلندی" در زمین "مقام و موقعیتی" به وجود آورد که برتر از دیگران بود. مقام بالا که با کوهستان و آسمان نزدیکی بیشتری داشت، مکان مقدس را در سرزمین ایران تعریف کرد و تدریجاً منظر ایرانی گونه‌ای شد که عنصر پراهمیت آن نه در مرکز که در بالای منظر قرار گرفتند. ایوان، صفه، تختگاه و مصطبه اقسام موقعیت‌های بلندی هستند که در معماری ایران پدید آمدند تا به عنوان یک نظرگاه در برابر منظره‌ای از طبیعت برگزیده، بر جایگاه پراهمیت ناظر تأکید کنند. مرقد «خالد بن بنی» در نزدیکی کلاله در استان گلستان، نمونه‌ای از رویکرد منظر ایرانی به مکان‌یابی عناصر مقدس است. در بیرون شهر و بر بالای قله‌ای که مشرف به کوهستان‌ها و دشت‌های پایین‌دست است مظهر تقدس بالا و بلندی در منظر ایرانی شده است. «مجید ترکیان» در این عکس از نگاهی مسلط هویت این منظر را که ترکیبی از "منظره مقابل و ناظر آن" است به زیبایی ثبت کرده است.

سردبیر

سید امیر منصوری

amansoor@ut.ac.ir